

פסטיבל מונפלייה 2015

גבי אלדור

השנה התקיימה המהדורה ה־35 של הפסטיבל וצופים ותיקים תהו מה עוד יוכל לרגש אותם אחרי שראו את *אוקיינוס* של מרס קנינגהאם באוהל הענק מחוץ לעיר, נחשפו ליצירות המופת של סאבורו טשיגוארה (Saburo Teshigawara) וביל פורסיית, התענגו על סטיב פקסטון וליזה נלסון שניסו לבטא על הבמה את הקונפליקט האישי ביניהם בערב נפלא של קונטקט אימפרוביזציה, שבסופו חצה סוס לבן את הפתח הרחב שנפתח בקיר האחורי, מגלה שקיעה מאוחרת ושמים הולכים ומכילים כמו בבלט של המאה ה־19. בכל זאת, בפסטיבל השנה השתתפו אמנים גדולים שרק שמם עורר תקווה והתרגשות.

נגנים הודים וכליהם המסורתיים ליוו את אכרם קאן במסעו, שעבר דרך ריקוד הקטאקאלי המסורתי שמקורו בבנגלדש והגיע עד המחול העכשווי. בדרכו זו עסק בחיבורים ומסוגים שונים, ממחול תיאטרון מערבי לגמרי לתוך המסורתי המערב במחול מודרני עד שחזר למחול הקאטאק אך שוב בחיבורים מקוריים עם רקדנית סינית נהדרת וסגנונות אחרים של מחול אסיאתי. הפעם היה על הבמה עמו, בנוסף למוסיקאים, ישראל גלון (Galvan), מאסטר של פלמנקו, שהעפף את המחול לספירות חדשות. גלון ויתר לחלוטין על סממנים פולקלוריסטיים וקישוטיים והעמיק לתוך הצורה, הקצב, הכוח והעדינות של המחול.

הפגישה של שני המאסטרים על במה אחת היתה אמורה להיות התלקחות, ואכן היא קרתה עד שהפכה להיות סוג של תחרות. שני הרקדנים נעו מתוך התבניות הקלאסיות המוכרות של תרבות המחול שלהם אל מרחבי הדמיון, וכל אחד מהם הציב אתגר לבן זוגו בצעדים ובמקצבים מורכבים. גלון הציג ריקוד רך יותר מאכרם קאן, ואיני בטוחה אם הקטאקאלי אכן בטבעו חד יותר בעצירותיו ומתקפתו מן הפלמנקו עם ריקעותיו ומחיאיות הכפיים. היה מרתק לגלות על הבמה שני מבנים שונים כאלה של מוסיקה ומחול, עם שני רקדנים המייצגים את המיטב בשתי התרבויות העשירות הללו. השליטה המושלמת של שניהם באומנותם איפשרה להם לשבור את החוקים ולדחוק את הגבולות, רק כדי לשוב אל מהותם הראשונית. זו היתה הופעה מרשימה, אך לקראת סופה נדמה היה שהיסוד הזכרי במופע הוליך את שני הרקדנים לא רק לדואט מרתק, אלא כמעט לדו קרב או לפחות לתחרות - ידו של מי תהיה על העליונה.

באולם הגדול על הבמה הענקית של הקורום עלה המסך על *עבודה* *אחרונה* של אוהד נהרין. האולם היה מלא עד אפס מקום. המסך נפתח ובעומק הבמה נראתה אשה בשמלה כחולה רחבה ובנעלי התעמלות רצה על מסלול ריצה. היא רצה בקצב קבוע ומדוד, שלא השתנה לאורך המופע כולו, כשבעים דקות. כמה דקות אחר כך נכנס רקדן מצד שמאל, כפוף ומתקדם במהירות, כמו יצור הנושא משא על גבו. הוא נעצר, התרומם לאטו והתחיל להניף את רגלו בספירלה כאשר הרגל מתווה את צורת הספרה 8 אשר הולכת ומתרחבת בחלל. ה־8 הוא גם סמל האינסוף. המסלול שלו הוא ללא סוף. רקדנית נוספת נכנסה, רקדה ריקוד קצרצר שבו הפגינה גמישות מרשימה ונעלמה במהירות, כמו קנה סוף ברוח, על ארבע. עוד רקדנים נאספו לקבוצה הדוקה, ששבה והופיעה לאורך המופע כמו פזמון של שיר. חברי הקבוצה הרימו יד מאוגרפת, שנפתחה ודחפה מעלה שוב ושוב. הרקדנים צעדו בפסיעות קטנות קצביות, אבל המוסיקה של גרישה ליכטנברגר אינה קצבית אלא עגומה, כמין תלונה מתמשכת. הרקדנים התמוטטו לערימה על הרצפה וממנה התרוממו, נאחזים זה בזה, מטפסים ונשענים, עד שיצרו מעין פסל של אם גדולה.

בתחילתו של קטע נוסף נסוגו כל הרקדנים לאחור ובמקום שבו עמדו התגלה ספסל ארוך. הם החליפו בגדים, לבשו מכנסיים וחולצות לבנות וכמה מהם התעטפו בבגד שחור דמוי גלימה. כל אותה שעה רקדנית בבגד לבן פרצה קדימה, התפתלה לכל הכיוונים בחושניות, עד שאחד הרקדנים חיבק את זרועותיה מאחור. היא לא ויתרה ונישאה פרושת איברים לתוך

החן ותחושת החזרה הביתה הם שמושכים אותנו למונפלייה שנה אחר שנה. בכל פעם מחדש אנו מתמלאים ציפייה לקראת הפגישה עם הכשרונות החדשים והריקודים המקוריים שז'אן פול מונטנרי, מנהל הפסטיבל, מצליח למצוא שוב ושוב. לתחושה הביתית תורמות הפגישות עם חובבי מחול ותיקים, שאינם מוותרים על הפסטיבל, ולגימת היין עם האמנים מתחת לעצי הערמון העבותים שבכיכר הגדולה. הפסטיבל מתקיים בדרום צרפת בקיץ, עונה שבה המחול נראה כמעט כדבר היחיד שהגיוינו להביט בו, להתחבר אליו, לחוש שמחה או עצב בגללו.

קארט מאת ריימונד הוג,
רקדן: טאקאשי אונו, צילום רוזה פרנק
Quartet by Raimund Hoghe, dancer:
Takashi Ueno, photo: Rosa Frank

Last Work by Ohad Naharin, BatSheva Dance Company, photo: Gadi Dagon

עבודה אחרונה מאת אוהד נהרין, להקת בת-שבע, צילום: גדי דגון

היו עוד יצירות מעניינות בפסטיבל. דייוויד וומפאק (David Wampach) העלה את *Urge*, שמשמעותו דחף. המחול אמנם מתעסק ברמה החייתית ביותר של הקיום האנושי. יש ניגוד מטריד בין הביצוע המלוטש, בגדי העור המעוצבים, המוסיקה והאלגנטיות של התנועה - אבל התכנים הם ממש בשרניים - אימפולסים של הקאה, נשיכות, ליקוקים ופעולות אחרות שקשה לתאר על הנייר, שמרתקות במין התגעלות עטופה באסתטיות ובמיניות. היושר הנובע מן העבודה הלא פשוטה הזאת כובש. כאשר אתה שואל את עצמך אם זהו מחול אין אלא להודות שאכן כן, מסובך, מורכב, מקריב את עצמו ומתיש - באמנות הפלסטית יצרו עבודות כאלה מזמן, למשל אמנים כמו גויה או פיקאסו ועוד רבים וטובים, אך הגוף האנושי נמנע ממנו במחול.

רשיד אוראמאדאן העלה יצירה שבמרכזה ניסיון לבנות מעין בית ולהרוס אותו, בנואה לשמברה (Benoit Lachambre) ופבריס רמליניון (Fabrice Ramalingom) יצרו עבודה מסובכת טכנית שעוסקת במאמץ לקשר בין יצורים חוץ-אנושיים, כמין רובוטים, המתגלים לבסוף, גם בעזרת המוסיקאי הנמצא עמם על הבמה המפיק רעשים וקולות (Rowe Hahn) כבני אנוש. (כותרת העבודה: *Hyperterrestres*). פסטיבל עשיר ומעניין. אלו לא זיקוקי דינור, אבל אולי השעה לא מתאימה לחגיגות גדולות.

גבי אלדור - מבקרת וסופרת מחול, במאית ושחקנית. מייסדת ומנהלת אמנותית שותפה של התיאטרון הערבי-עברי ביפו. בין יתר תפקידיה שימשה מנהלת אמנותית שותפה בתחרות המחול הבינלאומית "הבניולה" בצרפת, כתבה את הערכים על מחול ישראלי לאנציקלופדיה *לארוס*, קיבלה את פרס רוזנבלום לאמנות הבמה. מלמדת בסמינר הקיבוצים. מחברת הספר *ואיך רוקד גמל?* על משפחתה, מחלוצות המחול בא"י.

הקבוצה, שעתה רצה במעגל. תמונה חדש התחילה ובקהל היתה תחושה של פלא הולך וגדל.

שני גברים בגלימות שחורות נעו בתנועות ארוכות ורכות, כמו משתתפים בטקס סודי, כוהנים או *wise old men* ורקדן שלישי כאילו צורף אליהם לשיחה חרישית. האור, שהיה בהיר, חיוור וחסר צללים, הפך לזהוב, רך ושמימי. בעוד החיזיון הלך וקיבל אופי של הזיה פקוחת עיניים, הרקדנים בשחור פשטו את גלימותיהם וכל הרקדנים עטו מין מסכות בד לבנות. האם אלו תכריכים או מסכות ליצנים? הריקוד נעשה משולח וקשה לעקוב אחרי הרקדנים. על הספסל מאחור עלו קטעים מעבודות קודמות של נהרין - הרעשן הגדול והצורם *מקור*, החייל הנראה מגבו כמאונן אך בעצם מנקה את הרובה בחוזקה *מזינה*. לפתע הופיעה דמות חדשה ליד האשה הרצה ודגל לבן ניתן בידה. הדמות הזרה בנתה מין מבנה מעצים, כמו מדורה לא יציבה המתיזה זיקוקים לכל העברים. הרקדנים הסירו את כיסויי הראש הלבנים ורקדו בפראות משולחת רסן, עד שהזר מתקדם ומדביק את כל הרקדנים, את גפיהם ואותם עצמם אחד אל השני בנייר דבק עד כולם נקשרו ברשת משונה. הם התקדמו לאטם אל קדמת הבמה והסתדרו בשורה, ובעודם קדים קידה העבירו את המספרים זה לזה כדי להשתחרר מכבליהם. האשה הרצה הצטרפה לשורה ובידה דגל לבן וקדה עם כולם, בעוד הקהל ההמום יצא מכליו במחיאיות כפיים וברקיעות רגליים. עבודה זו של נהרין יחידה במינה בטווח שלה - היא נוגעת בארצי ביותר, האשה הרצה בנעלי ספורט, וגם בשמימי. נראה כאילו נהרין עבר חוויה אישית קיצונית, כאילו התנדנד על חוט דק ומעודן, אולי פגש במוות ואחריו באה תחושת גאולה שהתחלפה בהמשך באימה. יש הרבה רגעים כאלו בעבודות של נהרין. אין להם "נושא", אך הם מרגשים עד דמעות. ארלן קרוצ'ה (Croce) כתבה פעם: "לא חוסר דעת, אלא המצב שמעבר לדעת נוגע ללבנו בריקוד מושלם".